DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

HEPATE UTERINO,

Quam

AUSPICE DEO PROPITIO,

Et Consensu atque Auctoritate Gratiosæ Facultatis Medicæ,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE

DN. D. MICHAELE ALBERTI

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.

DECANO H T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, ac Promotore suo, omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQVE CONSVETIS,

ANNO MDCCXXXV. D. SEPTEMBR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SUBJICIET

AUTHOR RESPONDENS

CAROL. ADOLPHUS HOFFMANNUS

GOLDBERGA-SILESIUS.

HALAE MAGDEBURGICAE,

TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

PROOEMIUM.

Uam affabre ſtructura microcoſmi, aut corporis noſtri humani, ſit compoſita, nec illum latet, qui cæteroquin in rebus & anatomicis & phyſiologicis rudis, ſolummodo ea intuetur, quæ ſine artificioſa ſectione, judicioſaque demonſtratione ſenſibus facile patent; quis eſt, qui non miretur organa diverſa ſenſoria, quibus mediantibus objecta eaque, quæ in illis occurrunt, nobis percipere, perceptaque principio altiori tradere licet; nullus non percipit ſtimulum res nutritioni deſtinatas appetendi, videt ſine hiſce corpus ſuum langueſcere, iisdem autem aſſumptis, corpus refici atque in vigore conſervari; obſervat ſuperfluorum excretionem per varia loca excretoria, laudabiliorum autem retentionem atque aſſimilationem in corporis ſui naturam; Ex hiſce atque pluribus perceptis cogitare demum incipit de ſtructura mirabili, cujus miniſtrante ope hæc fiunt, ſed dum ipſe non va-

let, sensibus suis sine anatomiæ atque physiologiæ scientia, illam assequi, obstupescit, sicque tali stupore correptus contentus miratur summi creatoris sapientiam. Sed ab hac, quam diversa est admiratio ejus, qui corpus humanum cultro subjiciens anatomico connexionem videt partium, qui observat in ordinato statu nihil in eo esse superfluum, actionem unius partis reciprocare cum ista alterius, qui demum ex structura subtilissima, diversissima, artificiosissimaque edoctus cognoscit modum cur hæc omnia, ut ita fiant, necessum esse credi queat: Hic in admirationis stupore nondum quiescit, sed perlustrata ulterius oculis suis sistit, ex structura cognita judicat de actione partium nunc vitalibus, nunc naturalibus, nunc animalibus functionibus præpositarum, ipsas v. partes ad summa duo genera reducit, solidas scilicet atque fluidas. Dum autem iterum magna has intercedit differentia, ratione temporis atque sexus, hinc hæc duo summa genera iterum dividuntur in partes omni tempore præsentes & in utroque sexu obvias, aut in proprias alteri sexui, certisque tantum temporibus præsentes. Numerum hujus ultimæ speciei inter alia adauget *Hepar* dictum *uterinum*, de quo cum in præsenti tractatu agere nobiscum constituimus, summum imploramus numen, quo labores nostros ita dirigat, ut vergant in nominis sui gloriam proximique salutem. Tu autem lector benevole, ea, quæ tibi offero, serena accipe fronte, mihi atque laboribus meis fave.

SECTIO

SECTIO I.

De
Hepatis uterini origine atque ſtructura.

§. I.

DUm in præſente tractatu agere de *Hepate uterino* animo mecum conſtitui, non inconſulto actum eſſe reor, ſi prius, antequam me ad rem ipſam convertam, brevibus tradam methodum, cui omne tractationis opus ſuperſtructum eſſe debet, quo benevolus lector primo conſpectu & uno quaſi in faſciculo habeat atque intueatur ea, quæ ulterius pertractata oculis ſuis exponentur. In *tres* itaque *claſſes* ſpecimen hocce noſtrum inaugurale diviſum eſt, quarum *prima* agit de *origine* atque *ſtructura placentæ*, *altera* tradit *uſum*, in cujus finem hepar uterinum fabrefactum eſt, *tertia* autem, *morbos* indicat, qui varia ratione in eo atque per malam ejus conſtitutionem oboriuntur, ubi non omiſimus, ea, quæ de ſingulo morbo ſcitu neceſſaria ſunt curæ adjungere. *Primo* autem hocce limite, quemvis monitum volo, (ne cuidam plura tractaſſe in nigro, quam quæ inſcriptio rubri requirit videar) me ſub hepatis uterini nomine, non ſolum placentam uterinam, quo nomine & alias venit, intellexiſſe, ſed ſimul ejus annexa, quæ ſunt tunicæ fœtum involventes, funiculus umbilicalis, ſicque omnia ea, quæ ſecundinæ ſalutantur, attegiſſe, præ omnibus autem hepar uterinum examini ſubjeciſſe; ea ſcilicet ex ratione, quia hæ dictæ partes hepati non ſolum firmiſſime adhærent, ut continuum, ſed etiam ma-

gna ex parte illud suam existentiam ex his ducere observatur, de quibus in pertractatione plura.

§. II.

Hisce itaque praemissis rem agendam propius accedimus, atque ne elaborationi nostrae aliquid deesse videatur, nunc ante omnia, quid sit objectum, circa quod cardo dissertationis hujus versatur, videndum erit. Dicitur illud hepar uterinum ab analogia, qua in quibusdam convenit cum hepate atque a loco suo natalitio; Placenta autem salutatur a forma, qua gaudet. Denique etiam secundinarum nomine venire solet, quia post exclusum partum demum in conspectum prodit, sicque speciem quasi secundi partus sistit, quamvis nomen hocce rectius plenioreque cum jure, placentae, tunicis foetus atque funiculo umibilicali conjunctim consideratis attribuendum erit. Tali autem definitione hepar nostrum uterinum comprehendimus, quod sit corpus vasculosum ulnae quadrantem circiter longum pollicemque crassum, uteri fundo plerumque satis firmiter adhaerens chorio inclusum, per funiculi umbilicalis venam sanguinem a matre receptum vehens ad embryonem atque ex illo refluum per arterias umbilicales transmittens ad matrem.

§. III.

Diximus hac in definitione, structuram hepatis uterini esse vasculosam. Non me quidem latet perplurimos fore, qui assertum hocce audientes, contra illud assurgent atque variis rationibus contrariam de glandulosa fabrica sententiam comprobare studebunt. Sed nullum erit dubium, quam grave primo conspectu visum quod non facili cum negotio everti atque removeri queat, si solum

rem

rem ipſam ad anatomiæ examen vocare velimus. Si enim paululum tantum in glandulæ definitionem atque eſſentiam inquirere, hancque ad hepatis uterini ſtructuram applicare animus eſt, certe ſane in hoc nec quicquam glandulæ fabricæ ſimile invenire licebit, ſed obſervabimus, totum placentæ corpus conſtare ex innumerabilibus vaſculis, tunicis fœtus loco adhæſionis ita intertextis, ut ex mutuo horum vaſorum connexu atque congerie moles iſta eveniat. Omne enim illud, quod titulo atque nomine ſtructuræ glanduloſæ venire debet, illud etiam ut omnia ea, quæ glandulæ ſunt propria, quæque in illa occurrunt, habeat neceſſum eſt, nunc autem non omnis complicatio vaſorum, aliena tunica circumcluſorum, mox inde dicenda erit glandula, aut glanduloſum corpus, ſed ea demum fabrica cujus contextus vaſculoſus incluſus propria membrana firmiter vaſcula connectente coctione non ſolvitur ſed permanet. Videmus autem minime hocce evenire in hepate uterino, quippe quod coctione, maceratione in filamenta vaſculoſa numero indefinita explicari facili poteſt negotio, uti talia experimenta proſtant apud Ruyſchium aliosque, qui in ejus inquiſiverunt ſubſtantiam. Quibus adjungo experimentum, quo humor certo quodam colore tinctus vel cera injicitur arteriis umbilicalibus, brevi enim tunc temporis ſpatio, non ſolum placentæ ſuperficiem, colore iſto, quem exhibuit materia injecta, ſplendentem, ſed etiam per poros atque oſcula minima vaſorum humorem tenuem exſtillantem jucundo cum ſpectaculo obſervare tibi licebit. Quibus prolata nondum ſatisfacere videntur, illos obſecro adeant ſupra citatum Ruyſchium aliosque qui ſuis injectionibus atque

que

que experimentis glandulosa de structura placentæ sententiam repudiarunt eamque de vasculosa fabrica confirmarunt.

§. IV.

Sicuti præsens hæcce tractatio varia præsupponit, quæ ad conceptionem imprimis spectant, hinc non abs re fore existimo, brevibus generalia quædam, quæ illam concernunt, hic exponere. Omnibus autem nota esse arbitror organa, quibus mediantibus ad opus hocce stupendum pervenire hominibus datum est, nota esse arbitror sacra & virilia & muliebria, quapropter nullam de hisce injiciens mentionem præsente paragrapho solummodo modum, quo stamina fœtus simulque ea hepatis uterini ad ergastulum maternum pervenire disponuntur, generaliter exponere animo constitui. Sunt de hacce re variæ autorum opiniones, dum plures cum Aristotele referunt ad embryonis formandi materiam sanguinem menstruum, alii imprimis ex antiquioribus accusant cum eodem atque Galeno caliditatem seminis, alii demum hocce opus quærunt cum Hippocrate atque Helmontio in testiculorum vel dextri vel sinistri qualitatibus. Sed hæ sunt majorum nostrorum atque antiquorum sententiæ, quibus inventio varii per Harvæum exilium imposuit æternum. Hinc hodie recte cum plurimis seculi nostri anatomicis atque physiologis materia atque symbolum, quod a fæmina ad actum huncce contribuitur ex ovariis petitur illis, quæ in pelvi sita cum uteri fundo connectuntur mediantibus ligamentis teretibus latisque. Illud enim ovarium, quod a Nabothio in cervice uteri describitur ob alias plures gravioresque rationes merito ab hocce munere fungendo

gendo proſcribitur. Sed iterum hic quæſtio ſubnaſcitur, quomodo ovulum tale ad arvum muliebre perveniat. Tres itaque de hacce re ſunt principaliores ſententiæ, alii enim auram genitalem per vaſa uterina receptam ope circulationis ſanguinis vehunt ad ovaria, alii ſubtilem ſeminis atque ſpirituoſam partem ablegant per poros uteri ad hæcce ovulorum receptacula, alii demum ſeminis parti vel ſoli ſpirituoſæ vel etiam craſſiori per Fallopii tubas ad ovaria viam ſternunt. Sed ſi dicendum, quod res eſt, de prima contrariantium autorum ſententia mihi minime perſuadere valeo, quomodo tanta in ſemine remanere queat energia, quæ poſt varia itinera, variamque cum aliis humoribus contrariæ plane naturæ miſcelam, variamque denique in tot excerniculorum locis debilitationem, quomodo inquam tanta energia omnibus hiſce obſtaculis ſuperatis remanere valeat, quæ ovulum in ovario concluſum ita diſponat, ut a loco ſuo cedat atque ad uterum tranſeat. Alteram autem quod attinet opinionem, illa non minoribus premitur difficultatibus, ſi enim hujus auræ tanta eſt ſpirituaſcentia, ut ita dicam, quæ etiam per uteri parietes ſatis craſſas, ſatisve robuſtas pertranſire valeat, certe non video, quid illam impedierit, ex longe tenuioribus veſiculis ſeminalibus avolare, in quibus antea hæſerat, aut ipſum etiam fæminarum abdomen tranſſudare, quam quidem, præmeditate quaſi, ovum intrare. Hinc omnibus penſitatis dubiis, quibus ſingula obnoxia eſt opinio tertia demum mihi arridet, quæ materiam ad ovulum impregnandum aptam, per tubas Fallopianas ferri ad ovaria docet.

§. V.

Ne autem hæcce, cui adſtipulamur ſententia, ſoli

opinioni sit superstructa, sed ut rationibus suffulta existat, noster nunc erit in præsentiarum labor, ut rem ipsam vel observationibus vel ratiociniis demonstratam exhibeamus. Objicitur tubas istas Fallopii, per quas materia seminalis vehi dicitur ad ovaria, atque per quarum canales ovum receptum ad arvum muliebre proficisci statuitur, ita esse in suis extremitatibus formatas, ut earum fimbriæ minimæ ovariis annexæ libere in pelvi fluctuarent, hinc officium atque usum tubis assignatum, minime ab iisdem expectandum esse,concluditur. Sed videat, cui hæc sunt dubia, quæ sit tubarum structura, videat iter vasorum illas perreptantium, videat denique ingressum atque viam nervorum; Quod tubarum structuram attinet,illæ non solum ex simplicibus membranis, sed præterea cavernosa inter eam membranosam latitante fabrica, constant, uti hanc non solum Heisterus, & Drackius, sed plures cum his alii affirmarunt, tubulisque æneis illustrarunt. Præterea si reptatum vasorum arteriosorum circa hasce partes observare, paululumque diligentius in illum inquirere lubet, talem horum vasorum ductum videre licebit, ut arteriæ venæque non recta in linea ibi implantentur, sed arcus in modum reflexæ, dum ab ovariis recedunt, fimbrias atque extremitates tubarum ingrediantur, quæ eadem via est nervorum, quippe qui a plexibus, in alis vespertilionum occurrentibus, progerminantes assurgunt atque oblique incurvati, lacinia petunt. Rebus igitur sic stantibus, facili negotio concipi posse existimo, quomodo dictæ extremitates, flaccidæ alias, nunc in æstro venereo ovariis applicari valeant; dum enim in coitu grato partes vicinæ sensu titillantur, major ista irritatione ad vicina loca exci-

tatur:

tatur humorum affluxus & ſanguinis & fluidi nervei, qui humores dum intrant impetu concitato vaſa corpora cavernoſa conſtituentia atque nervos, non poſſunt non, quin illa rigidiora reddentes, tubarum lacinia ſimul extendant, quæ accedente nervorum ſpasmodice quaſi contractorum accurtatione, ovariis apprimuntur, ſicque locum viamque ſternunt ovulo maturo atque impraegnato uterum quo illud ingredi queat. Veritatem hancce probant luculentius non ſolum ovula, ſed etiam ipſi fœtus paſſim in tubarum cavis detecti atque inventi, imo materiam ſeminalem ferri per eas ad ovorum receptacula demonſtrant atque illuſtrant inſpectiones, quibus obſervatum eſt, canales hoſce ſemini ſimillimo humore fuiſſe repletos, nec deſunt exempla ubi laciniæ tubarum proboſcidis ad inſtar ovariis fuere annexæ. Nonne etiam dolor fœminarum poſt coitum in regione lumbari occurrens ſatis luculentum de hacce re exhibet indicium. Nec viarum anguſtia obſtat, huic tubarum muneri, dum eorum capacitas tempore coitus multo major redditur ac quidem antea extra hunc ſtatum ſeſe ſiſtit, ita ut ſi fidem Wepfero adſcribere velimus, in recens impraegnatis ſæpius minimum tubæ admittant digitum. An vero omne ſemen aſcendat ad ovaria, aut ſolummodo portio ſubtiliorque aura, hanc in præſentiarum controverſiam inire haud fert animus, ſufficit enim mihi probaſſe probabilitatem atque veritatem ſententiæ meæ in tantum, quantum ad ſcopum meum neceſſum fuit.

§. VI.

Poſtquam ſic vidimus, quomodo ovulum per tubam Fallopianam, intus humore lubricatam, ope contractorum ſemper per influxum ſucci nervoſi & ſanguinis lacinia-

ciniarum, pellitur per foramen uteri internum ejus fundo insculptum ad ipsum uterum, nunc videndum erit quomodo illud ibi sese habeat atque stamina praebeat futuræ placentæ. Primis itaque a conceptione diebus libere quasi in utero fluctuat, hac ratione ut levi adhibita opera atque admisso flatu ex loco moveri atque propelli possit, de qua re vid. Regn. de Graaf de organ. mulier. sed progressu temporis, ubi firmum invenit locum in quo persistere queat, ibi tandem adhæret, id quod plerumque in uteri fundo, ubi novus a Ruyschio musculus describitur, tr. de novo uteri musculo, fieri observatur. Non una autem semper ratione adnectuntur tunicæ ovuli uteri parietibus internis, sed pro diversitate animalium nunc diversæ etiam hujus accretionis existunt species, vel enim ea fieri solet per placentam vel glandulas, vel per cotyledones; prima connexionis species, quæ objectum est tractationis nostræ, locum habet in homine, canibus, lupis &c. altera occurrit in animalibus ruminantibus, ultima denique in equis, porcis obvia est. Glandulæ autem atque Cotyledones dum non proxime ad propositum nostrum spectant, hinc sufficiat eas solummodo attegisse, qua propter ea, quæ de hepate uterino ulterius dictu sunt necessaria prosequimur.

§. VII.

Ea, quæ hactenus prolata sunt, maximam partem eo spectant, quæ ante plenariam placentæ uterinæ conformationem ejusque incrementum partim in ipso utero, partim extra illum, observari occurunt. Nunc igitur modum explicare fert animus, quo sensim ac sensim perfectionem suam capiat hepar uterinum. Ubi itaque ovum

plicis

plicis insinuatum uteri huic adhæret, recipit ejus membrana exterior extremitates minimas sanguiferorum vasorum, quæ sunt vel spermatica, vel hypogastrica, vel hæmorrhoidalia, variis anastomosibus mirum in modum inter se conjuncta, quæ tandem terminantur in uteri interiore facie, ita atque hac ratione, ut villosam quasi forment ejus superficiem internam. Hi villi seu extremitates sanguiferorum vasorum, eo facilius ab ovuli tunica externa recipiuntur, quo frequentiora foraminula, ope microscopii manifesta in hac visui sese sistunt, quibus pertusa est; sic advertitur per illa vascula tantum humoris quantum ad ovulum fætusque rudimenta nutrienda requiritur, uti videmus semen terræ commissum tantum imbibere humiditatis ac illud quidem opus habet quo planta conclusa in interioribus seminis germinare queat. Igitur membranæ ovuli, a calore ambiente foti, glutine ejus interno liquidiore facto, paulatim distenduntur; hinc pori earum sensim majores redditi, majorem etiam admittunt humorum copiam, qui ingredientes vascula minima inter tunicam chorii latentia ejus contextum rarefaciunt, crassitiem adaugent, usque dum infinita hæcce penicilla venosa humorem suum fundant in vas venosum umbilicale jamjam formatum ad embryonem patens, qui sensim ac sensim majus capiens incrementum distensionem tunicarum juvat, ita ut renovatis semper iisdem causis, effectus etiam has semper sequatur idem h. e. dum continuo majus spatium sanguini venienti conceditur, major etiam ad ea loca ubi vasa adhærent, illius fiat affluxus per vasa capaciora diametrum Chorii ampliantia. Ubi autum tantum ad embryonem advectum est humoris, quantum in-

 tener-

tenerrimis ſuis vaſculis capere non valet, per arterias duas redit eum in locum, ubi humor nutritius affuſus erat. Ibi dictæ arteriæ iterum in ramulos atque apices innumerabiles diviſæ eadem ratione incrementum hepatis uterini juvant, ac de venis dictum eſt. Igitur ex implicatione, connexione, vario ac ſerpentino inter ſe invicem itinere horum vaſorum & arterioſorum & venoſorum primo paucorum & anguſtorum, poſtmodum copioſorum & capaciorum de die in diem hanc exſurgere videmus molem atque figuram, qua hepar uterinum gaudere in ſtatu perfecto obſervare licet.

§. VIII.

Sicuti itaque hepar uterinum, nihil aliud eſt, uti demonſtravi, quam congeries vaſorum, inter ipſas embryonis tunicas eo in loco, ubi adhærent, ita illud non ſolum ab his circumcluditur, ſed etiam omnibus admittit firmam originis ſuæ ſedem. Diverſus autem eſt harum tunicarum numerus, ſi ad hominem atque bruta reſpiciatur, quamvis non negandum aliquos eſſe inter anatomicorum celeberrimos principes, qui eundem ternarium ſcilicet omnibus æque animalibus, nec homine excepto, admittunt, atque nominibus Chorii, Amnii, Alantoideæ inſigniunt. De omnibus ſic denominatis tunicis generaliter notandum eſt, eas quæ in utero exiſtunt a ſe invicem ſeparatæ, in ovulo olim adhuc contento in ovario jamjam fuiſſe præſentes, eo ſolummodo intercedente diſcrimine, ubi tanquam in loco ſuo natalitio arctius ad ſe invicem exſtiterint coalitæ, propter ſufficientis denegatum adfluxum humiditatis, quæ hic requiritur ad ſeparanda ea, quæ ſunt contigua. Hoc eſt autem, quod fieri obſervamus,

vamus, dum ovulum utero receptum, fovetur atque circumfusa humiditate lubricatur, nec non, quod primum est, majorem vasorum admittit copiam. Hinc enim fieri solet, ut horum vasorum extremitates, perpetuo humidum quendam humorem exhalantes, sensim ac sensim interstitia, quæ sunt inter duas tunicas, cogant, lubricent, ipsas separatas reddant. Specialiter autem Chorion quod attinet, hæc tunica primum occupans locum uterum versus respicit, est autem valida satis, robusta, villosa, multisque vasis ornata, uteri cavum replet, atque mediante ea, hepar uterinum, utrimque illa obductum, cum utero adhæret, recipit atque emittit vasa sanguifera. Vasa autem, quæ habet & arteriosa & venosa ab umbilicalibus oriuntur. Hanc excipit altera tunica, Amnion nuncupata, quæ multo gaudens tenuiore structura, strictius fœtum investit, pellucida est & vasa habet non tam copiosa satis tenera, quæ continuo humorem, cui fœtus innatare solet atque liquor Amnii dicitur, secernunt; Chorio circa hepar uterinum continua est, quod cum illo conjuncta in interiore atque concava superficie ambit atque tegit. Inter hanc & illam Chorion scilicet, vel etiam infra Amnion, tertia locatur Alantoidea sic dicta tunica, quæ uti est rugosa ita omnium maxima observatur, vasa habet sanguifera a multis denegata, sed a Clar. Heistero satis copiosa depicta atque demonstrata. In brutis hæcce tunica tantum in conspectum venit, & quamvis scio fuisse, qui hanc & affirmarunt & delinearunt in homine, etiam tradi enchirisin, quibus detegi possit, a Graafio, qui dicit, placentæ portionem prehendo, in secando atque inflando, omnes tres tunicas pulchre in conspectum venire,

venire, tamen si meam de hujus tunicæ existentia sententiam dicere licet, existimo, aliquando & oculatiores cæteroquin anatomicos deceptos fuisse a Chorii lamellis, in quas dividi facili cum negotio potest, prout illæ pro re nata nunc firmius, nunc laxius cohæserint, atque flatum vi admissum facilius admittere potuerint.

§. IX.

Ubi itaque sic placenta sive hepar uterinum & a parte superiore & inferiore tunica circumducitur Chorii, cui in superficie interiore adhuc accedit Chorion, hinc eadem superficies non solum lævis redditur, sed ipsæ tunicæ sic arcte invicem junctæ, dimittunt productionem, quæ constituit membranam istam, qua investiuntur atque colliguntur, vasa dicta umbilicalia, satis illa est valida, crassa resistens atque elastica, in qua tuto itinere vehuntur usque ad umbilicum denominata vasa; Includit hæcce membrana ostiola seu ductus istos, qui a Bidloo in anatomia sua corporis humani describuntur, qui ductus esse dicuntur, quibus fortassis humor amnii secernitur, cui sententiæ & alii adstipulantur autores. Sed dum hosce ductus ab aliis anatomicis nondum confirmatos legimus, ita & eosdem merito ulteriori examini eorum relinquimus, usque dum tempus atque industria nos de iis certiores reddere valeat. Longitudinem, quod attinet, qua gaudet funiculus umbilicalis, ista partim pro ratione magnitudinis fœtus, partim etiam pro ratione situs ejusdem variare solet, ita ut nunc duas, nunc tres, nunc quatuor non excedat spitamas. Talem autem viam utplurimum in embryonibus imprimis paululum evectioribus observare licet, ut ab initio ejus exortus ab hepate uterino versus anteriora aliquid vergens,

gens, feratur ſuper fœtus axillas, tunc autem oblique pergens atque deſcendens implantetur in ipſum abdomen, qui locus inſertionis umbilicus poſtmodum ſalutatur; quæ autem via mirum etiam in modum, pro conſtitutione ſitus, quo gaudet fœtus, diverſi, variare obſervatur.

§. X.

Dum mentionem injeci funiculi umbilicalis, nunc ordinis gratia neceſſarium eſſe exiſtimo, reliquas ejus partes conſtitutivas, præter membranam, de qua actum eſt, examini noſtro ſubjicere. Eſt autem funiculus umbilicalis vaſorum varii generis, collectio contortorum, a fœtu ad hepar uterinum extenſorum communique membrana cinctorum. Conſtat igitur ex vaſis varii generis, quæ ſunt arteriæ & vena, quibus in brutis adhuc accedit urachus. Arteriæ obviæ ſunt duæ, quæ plerumque atque ordinarie ab iliacis exſurgentes, progrediuntur ad latera veſicæ, atque oblique pergunt in abdomine & peritonæo usque ad umbilicum, ubi egredientes, ſpiræ in modum volvuntur, atque in itinere varios numero diverſos formare ſolent nodulos, ſic reptatu feruntur, usque ad faciem placentæ, qua ſpectat uteri cavum, hic ubi appulſæ ſunt dividuntur in quatuor ramos, qui in progreſſu novos ſpargentes ramulos, tandem finiuntur innumerabilibus atque intricato nexu variarum Anaſtomoſeon junctis penicillis in facie hepatis uterini convexa, ubi ſeſe poris atque ſiphunculis inſinuant uteri, qui in ejus ſuperficie interna ſiſtuntur, dum ille poſt aliqualem macerationem lenemque preſſionem laticem aſſumptum ex iisdem plorat. Alterum genus vaſorum conſtituit vena, quæ unica, atque in medio quaſi amplexu duarum arteriarum poſita eſt, ſimilibus fere nec

C tamen

tamen tam profundis obnoxia eſt circumgyrationibus ac antea deſcriptæ arteriæ. Principium ſuæ originis capit ex placentæ facie, qua reſpicit uterum, ubi extremitates, quæ in uteri terminantur ſuperficie interna, ſanguinem affundunt. Minima hæc venoſa filamenta ſanguine turgida, coeuntia, ramulum conſtituunt venoſum, ex pluribus autem his ramulis collectis, major exiſtit, usque dum principes rami duo unum colligantur in truncum, qui umbilicum cum arteriis tranſiens ad venam portæ, ubi illa ſinum format in hepate, fertur, in quem ſinum ſanguinem ſuum exonerat venoſum, per peculiarem canalem ad venam cavam transferendum ulteriusque circulandum. Urachum quod concernit, de eo magna inter anatomicos ſubeſt controverſia; dum alii cum Aquapendente, Needhamio &c. hunc omnibus æque animalibus adſcribunt, alii autem cum Arantio, Euſtachio, Harvæo hominem & quæ fortaſſis alia ſunt animalia eo privari volunt. Et omnino, ſi dicendum, quod res eſt, nimis generaliter a prioribus affirmatur, & ſubſcribendum eſt eis, qui ejus exiſtentiam in homine negant. Plerumque enim fieri ſolet ut, quamvis urachi rudimenta ſtudioſiſſime inquiruntur, ne veſtigium tamen ejus invenire liceat. Et quamvis etiam interdum ſimile quid uracho in homine obvium ſit, id tamen minime pro canale urinam ex veſica extra fœtum vehente habendum, ſed quia rariſſime perforatus eſt, ut optime Thom. Bartholinus, Heiſt. & alii obſervarunt, pro peculiare accipiendum erit veſicæ ligamento. De brutis quidem negare nolo, pleraque iſto gaudere, ubi a veſicæ fundo ortus ad umbilicum tendit atque denique amplior factus, tunicam conſtituit Alantoideam.

§. XI.

§. XI.

Non abs re fore existimo, si tribus verbis, antequam finem huic sectioni imponam, quædam adhuc attingam, quæ differentias quasdam inter hepar uterinum humanum & brutorum spectant, partim quoad situm, partim quoad numerum. Hominem itaque quod attinet, in eo hepar uterinum situm suum, uti supra dixi, non arro in uteri fundo occupat, quamvis hocce assertum universaliter affirmare non audeam, dum multa in contrarium adduci possunt exempla, ubi præter latera uteri ejus cervicem atque foramen externum occupasse, observatum est; tamen etiam hac in re a frequentiore desumenda erit regula. Præterea uterus muliebris gestans pro re nata nunc gemellos, nunc trimellos & plures fœtus simul, ordinarie tamen unum tantum exhibet illis hepar uterinum commune, quamvis & hæc nulla naturæ constans lex sit, quæ interdum etiam singulis fœtibus, alterique sexui, Riolanum vide, suam concedit propriam placentam. De hocce autem communi hepate uterino, si dicendum, quod res est, illud si accuratius examini subjicitur, observatur, quod sint corpora diversa propria sua membrana circumclusa, numeroque illi fœtuum respondentia, quæ autem tam arcto inter se sunt conjuncta, ut sine laceratione vix ac ne vix quidem develli possint; uti Warthonus optime docet; sicut enim singulus fœtus suis propriis membranis circumcluditur, ita hæ etiam formant tot placentas; quarum plures coalitæ lineis pro renata plus minus obscuris, dividuntur. Quæ autem causa sit hujus connexionis, quæstio erit paulatim altioris indaginis, an illa oriatur ad mentem celeberrimi Bœrhavii, dum plura ovula simul matura usque ad uterum delata

communi calice investiuntur; aut an ea sit ratio, quod provida natura ova unum in locum congesserit, quo simul & brevi partus temporis intervallo ex ergastulo materno egredi & dum in hoc continentur, eo facilius nutriri queant; ne, si in tot diversis locis hæreant, sanguinis fluxus nimis debilitetur, copiaque ejus dividatur, unde facile noxa quædam in embryones redundare possit. Hæc spectant ad hominem, nunc, quæ in brutis occurrunt videnda erunt. Situm habet eorum hepar uterinum, vel id quod placentæ vicem gerit, si unus fœtus, fere eundem ac in homine, in aliis autem, quæ plures simul excludunt fœtus, atque quorum uterus in cornua divisus est, nunc fundo nunc cornubus insinuantur. Numerus autem differt pro multitudine fœtuum, dum singulus fœtus suum secum ducit hepar ibi adhærens, ubi fœtus latet. De modo diverso connexionis placentæ cum ipso utero, nec non de varietate tunicarum, dum supra jam dictum est, hic merito plura proferre super sedemus.

SECTIO II.

De
Usu hepatis uterini.

§. I.

Visis itaque iis, quæ ad hepatis uterini originem atque structuram pertinent, nec non consideratis simul eis, quæ huic sunt annexa, hacce sectione, ut promissa sequar, obstringor, usum partium expositarum recensere. Quamvis autem variæ sint partes, in quarum usus hic inquirere teneor, tamen eæ omnes simul

mul unum in finem conſpirant, fœtus ſcilicet in utero materno concluſi, conſervationem; pro diverſitate enim, qua gaudent objecta, ſingulari ratione ac modo, ſuum ad huncce finem impetrandum contribuunt ſymbolum. Alium enim uſum nunc præſtat ipſa placenta, alio funguntur tunicæ fœtum involventes, alio denique gaudet funiculus umbilicalis, quomodo itaque ſingula pars, ſpeciali ratione munera ſua abſolvat, ſequentibus paragraphis ut perſpectum exhibeam, omnem movebo lapidem.

§. II.

Sicuti autem hepar uterinum, inter omnes reliquas, quas nominavi, partes, primaria eſt, & de qua præ omnibus agere nobiſcum conſtituimus, ita etiam neceſſum erit, ut ejus uſus, quibus gaudet, primo loco noſtro examini ſubjiciamus. Primarium igitur ejus officium, quo fungitur, eſt, ſanguinem ex arteriolis uterinis maternis recipere. Reclamant quidem cum Hippocrate multi recentiores, qui perhibent atque docent, nihil ſanguinis materni recipi a placenta, ſed illud, quod ab ea recipitur, ſub forma apparere lactis aut lymphæ. Quæ autem objectio facile evertitur, ſi ſolum attendimus ad ea, quæ ſupra tradidi, ubi dixi, in ovuli ſuperficie apparere perplurima punctula, ope microſcopii patentia, quæ quidem in principio vix aliquid, præter minimas arteriolas lymphaticas admittere videntur, ſed ſimul etiam affirmavi, punctula denominata de die augeri in diem atque eo ipſo majora reddi; unde eo melius concipitur, quomodo & apices arteriolarum ſanguiferarum admitti valeant. Et quid! nonne experimenta Couperi aliorumque obſervationes idem affirmant? Ille in arterias umbilicales injiciens mercu-

rium, non ſolum placentæ ſubſtantiam, ſed ipſas venas uteri eadem materia vidit repletas. Alius puerperam cultro ſubjiciens anatomico hæmorrhagia extinctam, atque hujus ſymptomatis cauſam quærens, vidit, fœtus alterius, nam gemellos geſtaverat, hepar uterinum ex parte ſolutum, ex altera autem parte cohærens utero, relictum autem fœtum mortuum, placentamque ejus firmiter utero conjunctam, unde ſanguis uberior per ſeparatam partem prodiens, mortem & matri & fœtui acceleraverat, matri dum ejus uterus ob contentum adhuc fœtum rite ſtringi non paſſus eſt, fœtui dum annona ejus per patentia vaſa arterioſa & venoſa matris illi fuit detracta. Ex quibus merito concludo, vaſa ſanguifera verum ſanguinem vehentia, & uteri & placentæ, antea invicem fuiſſe contigua. Multo autem certiores reddimur, ſi ipſa canicidia viva inſtituere, eaque quæ ex blanda hepatis uterini deglubatione ſequuntur, obſervare lubet, ubi ſanguis & a matre & a fœtu veniens, ex utero atque placenta propullulans, oculis inſpicientis ſeſe ſiſtit pulcherrime.

§. III.

Non ſufficit autem, ſanguinem maternum ſolummodo recipi a venulis minimis ad uterum patentibus, ſed dum embryonis corpuſculum ita conſtitutum eſt, ut vel nutrimentum, quam parum etiam incongruum, illud offendat, hinc neceſſum fuit, ut ſanguis, tanquam ejus humor nutritius, perfectiſſime præparetur, ejusque naturæ accommodetur. Id autem eſt, quod ſecundo loco ab hepate uterino expectandum erit, dilutiorem ſcilicet, fluidioremque reddendo ſanguinem. Quo igitur hunc uſum magis perſpectum exhibeamus, recurrendum nobis

bis erit ad §. VII. ſect. I. ubi demonſtravi, quale ſit & arteriarum & venarum iter. Dixi ibi, vaſa venoſa arterioſis mirum in modum eſſe complicata, ita ut nunc venæ infra arterias, nunc arteriæ infra iſtas ſint poſitæ, quæ eadem hæcce vaſorum complicatio, facit, ut ſanguis a matre egreſſus lente ab initio circulans, magis dilutior atque fluidior reddatur. Dum enim venæ umbilicalis rami ibi diſperſi, uſque ad majorum ramorum concurſum in vena hujus nominis, per omnem ſuum tractum intra placentam ſerpentino modo ductum, continuo ab arteriis agitantur, perpetuoque pulſantur, ſanguis contentus majore cum impetu ſeſe movere incipit atque propellitur, ita ut hac ratione aliter fieri non poſſit, quam ut omnis ſanguis inter duas pluresque arterias ſemper quaſſatus, fibratusque floridior fiat, ejus partes ſemper magis explicentur, omnisque maſſa tenuior liquidiorque ad fœtum tranſeat; quo liberiorem circulum per ſatis infirma vaſa embryonis ſubire, atque munus nutritionis leviore cum negotio abſolvere queat. Quæ omnia non alia fere ratione contingunt ac videmus in pulmonibus adultorum, ubi ſanguis contentus intra vaſcula veſiculas pulmonales perreptantia, reciproca reſpiratione, nunc premitur, quaſſatur, nunc iterum relaxatur, novaque facta inſpiratione acceleratur, intimius miſcetur, ſolvitur, ſicque magis ad circulandum nutriendumque adaptatur.

§. IV.

Sic igitur dum ſanguis intra hepar uterinum magis ſolutior, fluidiorque atque ad nutritionem aptior factus eſt, ablegatur per venam unam ad fœtum, ex quo rediens, nondum omni virtute nutritia orbatus, recipitur iterum a placen-

placenta, quæ hunc transmittit, partim ad matrem, partim ad tunicas, quo & hæ nutriri ſuisque muneribus ulterius fungi queant; quæ transmiſſio vaſorum tertium ejus conſtituit uſum. Hic eadem valent argumenta, quæ §. II. in medium protulimus, quibus oſtendimus ſanguinem maternum ab hepate uterino recipi, quippe quibus & ejus tranſitus iterum in matrem probari poteſt. Inſiſtendum nobis igitur tantummodo hic erit, ut inquiramus, quomodo mittat arterias & venas ad tunicas adnexas. Fieri autem hoc ſolet, dum paucos ramos, in quos diviſæ ſunt arteriæ, umbilicales circa marginem ſui ambitus reflectit, qui ubi tunicas variis novis ramificationibus petere coguntur, ibi appulſi atque in his munere ſuo functi ſanguinem ſuum infundunt ſuperfluum orificiis patulis venularum, ut per continuatos venæ umbilicalis ramos, quos hepar uterinum ſuo in ſinu fovet, reductus iterum embryoni communicetur, ut ita demum hicce ſanguis ſecunda vice, novoque facto egreſſu tranſeat ad matrem.

§. V.

Ultimum demum quod reſtat eorum, quæ non exiguum promittunt atque oſtendunt hepatis uterini uſum, in eo conſiſtit, ut illud firmam cohæſionem admittat circumjacentibus partibus, tunicis ſcilicet & Chorio & Amnio, quo commodo non deſtituitur, funiculus umbilicalis, imo ipſe fœtus, quippe qui illo interveniente placentæ firmiter adhæret, atque annectitur. Eo ſane majoris fuit neceſſitatis, ut provida natura dictas haſce tunicas, fœtum omni ex parte libere, niſi circa placentam involventes, firmo quodam ex loco allegaverit, quo facilius alias

accide-

accidere possent, ut illæ e sedibus suis pondere concluso abrumperentur atque ex loco dimoverentur, imprimis autem ultimis gestationis mensibus, ubi copiosiores observantur fœtus conclusi motus, variique insultus frequentes sunt, unde non exiguum expectandum foret periculum. Sic etiam non minore cum laude extollenda est naturæ benignitas, ut eidem loco fœtum mediante funiculo alligaverit; quot enim sint matris gesticulationes, quot casubus, quot aliis injuriis externis illa sit obnoxia atque exposita, unde omnia ea incommoda, quæ ex perverso motu atque situ fluunt, sine hocce adminiculo & in matrem & in fœtum redundare possint, quis est qui nesciat; quod ipsum etiam contingeret ipsius fœtus culpa, qui jamjam in utero motus musculares tentans, sedem suam naturalem esset relicturus, præter naturalem autem accepturus. Quem autem in finem proprium funiculus umbilicalis sit continuus, sequenti paragrapho videbimus.

§. VI.

In scenam igitur producimus funiculum umbilicalem, cujus usus, quidve commodi præstet nunc perlustrabimus. Si autem fatendum, quod res est, præter usus secundarios allegatos unicus tantum illi restat verus, proprius atque principalis; qui in eo sese exerit, ut canalium, firma tunica inclusorum, vices gerat, per quos embryoni in tenebris latenti, annona adduci, superfluaque iterum iisdem viis educi, possit, de officio enim ejus, cujus, cum de ejus partibus verba fecimus, mentionem injecimus, scilicet ut per ductulos singulares a Bidloo descriptos, humorem secernat Amnii nihil certi dicere audemus, sed perverstigationem hujus oculatioribus anatomicis atque physiologis

D relin-

relinquere cogor. Cur enim huncce humorem, quem aliunde longe commodius, majoreque cum certitudine promere valemus, uti mox videbimus, cur illum inquam ex locis tot dubiis ſubjectis dedudere velimis, vix video. Unicum igitur hocce, dum de ejus uſu loquor, adfero, de nodulis, qui in ejus itinere per ſæpe nunc minores nunc majores & pro renata mox copioſiores, mox pauciores occurrunt; ſæpe ſuperſtitioſe admodum a quibusdam, inprimis autem a mulierculis arti obſtetriciæ præfectis, credi, illos numerum roburque fœtuum ab eadem matre futuris annis adhuc excludendorum indicare. Sed quis non videt, præſagium hocce eſſe traditionem miſeram anicularum, quarum ingenium in fallaciis inveniendis illisque promulgandis facillimum eſt, dum hoc neque experientia neque ulla ratione niti, toto die obſervare licet.

§. VII.

Vidimus hactenus, qui ſint hepatis uterini, vidimus etiam qui ſint funiculi umbilicalis uſus, nunc reſtat, ut adhuc illuſtrem, qualia ex tunicis fœtum involventibus expectanda erunt commoda; primo itaque loco chorion ſub examen noſtrum revocamus. Sunt autem de hujus tunicæ uſu diſcrepantes variorum autorum ſententiæ. Sic alii ſtatuunt, Chorion imbibere ſanguinem ab hepate uterino depurandum atque defœcandum, ex quo deinde ſecernat humorem, qui tranſſudando tunicam amnii ejus liquorum conſtituat, videſis Harvæum Exercit. 70. p. 329. & alibi. Nec penitus mihi arridet opinio Boerhavii dicentis: Chorion recipere in poros ſuos meatus nuritiam materiam vehentes, in quibus vaſis exactius

ubi

ubi mutata in amnii canaliculos abiret. Sed ſi quædam contra hujus viri autoritatem proferre illique opponere licet, regero; ſitum atque iter liberum ſatisque magna capacitas horum vaſorum, quæ chorion obambulant, vix permittere, ut ex illis tales mutationes nobis polliceri queamus. Et ſi etiam hoc conceſſerim, quomodo autem lympha ſic præparata atque purificata tranſire valeat ad Amnion non video, ſiquidem hæ tunicæ nullam habent connexionem vaſorum, niſi in hac exigua parte, ubi circa placentam adhærent invicem; quia autem hoc in loco egrediuntur vaſa ſuo demum in progreſſu elaborantia lympham, ſecundum eum canaliculi communicantes intra Chorion & Amnion erunt admittendi, aut res accedet ad priorum ſententiam, de qua autem exſtimo, novum hos fore ſecretionis modum, qui nullibi in toto corpore obſervatur, neque ullibi admittendus eſt; ſiquidem omnis ſecretio ſieri ſolet per colatoria vel vaſa; & ipſa Amnii tunica, quam tenera etiam exiſtat, tanta tamen adhuc gaudet denſitate, ut vapores a Chorio egredientes arcere atque colligere valeat. Imo exiſtimo, quod, ſi Amnion tam facile humores transmittat, hæc tunica majore cum promptitudine ſit transſudatura ipſum Amnii humorem in Chorii cavum, quam quidem inverſa ratione dum Amnion intra Chorion, quaſi ſuſpenſum eſt. Ex hiſce autem videmus, Chorion tales uſus præſtare haud valere. Hinc ſecundum noſtram ſententiam uſum Chorii definimus; quod non ſolum fœtum circumambiat, talique amictu ſatis firmo illum ab injuriis externis defendat, ſed etiam ſanguinem craſſiorem per vaſa ſua patentiora recipiat, quo magis purior laudabiliorque portio ex hepate uterino ad

Amnion transire, ibique per tenera sua vascula humorem contentum secernere queat.

§. VIII.

Sequitur nunc altera tunica fœtum involvens, Amnion scilicet, cujus usus & nunc videndi erunt, quorum varii existunt, qui autem commode dividi possunt in primarium & secundarios; primarium itaque ejus usum quod attinet, hic in eo sese exerit, ut in minimos suos tubulos sanguiferos recipiat sanguinem laudabilem defœcatum; atque ex his lympham illam gelatinosam secernat, quæ fœtus imprimis ultimis gestationis mensibus in alimentum vertitur, atque sub nomine venit Amnii liquoris. Non me quidem latet hancce sententiam a pluribus in dubium vocari atque negari, qui usum talem Amnio adscriptum oppugnantes, liquorem ejus, ex multis & diversis locis derivare volunt. Non desunt enim, qui cum Drelincurtio de conceptu hunc ex locis secretoriis fœtus ad exteriora patentibus, ore, naso, auribus &c. promunt, nunc ipsum cum Hippocrate ex sudore, mictu, imo cum Stenone ex ipso ano, & nescio quibus aliis locis deducere student. Quibus autem omnibus respondetur, si solum attendimus poros egredientis ex utero infantis, quos glutine quasi obductos videmus, ut sic nihil ex illis transsudare queat, porro si inquirimus in ipsam hujus liquoris naturam, quæ lenis, subdulcis, fere insipida atque gelatinosa existit, cum econtra, si ille ex urina suam haberet originem, ut ejus etiam haberet indolem atque acrimoniam necessum foret, sic etiam nihil in eo invenire licet, quod faciem repræsentet fæcum aut illas redoleat, quapropter hæc omnia facile concidere mihi videntur. Secundarios

autem

autem ejus usus quod concernit, illos fere cum Chorio communes præstat, ut quasi pulvinar sit fœtus, in quo commode degere queat, ne in partes duriores allidat, atque ut denique cum Chorio, quando rumpuntur tunicæ in partu, humorem suum fundat, quo viæ lubricentur, per quas fœtus iter in lucem facere consueuit.

§. IX.

Licet nutritio fœtus per os embryonis in dubium vocetur a non paucis, existimantibus solum sanguinem maternum ad hocce officium absolvendum sufficere, nihil ominus, dum neque auctoritati neque multitudini affirmantium vel negantium fides sit adscribenda, sed ratiociniis si non indubitatissimis, tamen omnium probatissimis ratio danda sit, hinc videamus, quæ argumenta valeant, vel eorum, qui negant, vel horum, qui affirmant, hancce per os nutritionem. Proferunt adversarii, nullam deglutitionem fieri posse sine certa quadam aeris admissione, ejusque adminiculo intra organa huc facientia mediantibus musculis ex firma sede annexis, aere autem dum caret fœtus, locaque quibus inseruntur musculi, nondum debito gaudent robore, hinc nullam in eo fieri posse deglutitionem sicque nullam ex Amnio contingere nutritionem, concludunt. Concedamus autem ea, quæ de deglutitione adultorum dicuntur, tamen ex illis minime sequitur, prorsus nihil ad stomachum fœtus accedere, siquidem nutrimentum hocce, ut deglutitione feratur ad ventriculum non opus est, sed ea ratione fluidis communi, ut eo pergant, ubi illis spatium conceditur, id quod fit in fœtu, siquidem in eo musculi œsophagi constrictores, ut reliqui fere omnes quiescunt, ut ita venienti per os a-

D 3 pertum

pertum, quod obſervamus, humori facilem admittat œſophagus tranſitum, ſine laborioſa, artificioſa, linguæ fauciumque nunc incurvatione, dilatatione, atque muſculorum plurimorum concurſu. Impugnant porro dum dicunt, liquorem Amnii ſudoris atque urinæ eſſe excrementum, quod fœtui magis obſit, quam ut illi utilitates quasdam adferat. De tranſpiratione autem jam ſupra dictum eſt, illam ob occluſos poros impeditam eſſe, nihilque ex ea metuendum eſſe, urinam autem ex veſica fluere ad Amnion ex eo præter ejus gelatinoſitatem atque ſubdulcedinem, nego, quia defœcatiſſima tantum pars ſanguinis fertur ad fœtum, quæ tot ſalſedinis urinoſæ in ſe non continet, ac quidem ille ſanguis, in homine adulto circulans; ipſe etiam dum ſanguis cito ex fœtu redit, partes impuriores ipſæ per eandem viam exonerantur, aliter ac in adulto, ubi, quia nullus talis locus patet, per cribra varia ut purgetur, neceſſum eſt; non nego quidem paucas guttas ex renibus in veſicam ſemper diſtillare; quæ autem ob perpetuum veſicæ urinariæ majus incrementum uſque ad excluſionem fœtus ſine gravi hujus veſicæ diſtenſione in ea permanere poſſunt. Plura ut taceam. Pluribus autem qui de hacce re argumentis confirmari cupit, videat jam citati Heiſteri compendium anatomicum, ubi in ejus nota 37. elegantem ſatis habet obſervationem, qua vidit humorem Amnii conglacinatum per omnem œſophagi viam continuatum cum exteriore ambiente. Plures obſervationes idem probantes, allegare ſuperſedeo.

§. X.

Sed ne tunica alantoidea hic excludatur, quamvis hæc non proprie ad hepar uterinum humanum, ſed ſolummo-

ſummodo id brutorum pertinet illisque ſit concedenda, tamen dum ſupra, cum de numero tunicarum locuti ſimus, ejus fecimus mentionem, hinc paucis etiam illius uſum tradere noſtri officii eſſe exiſtimo. Brutis itaque dum ad hoc peculiare vas, a veſica uſque ad finem funiculi ad hepar uterinum pervium, datum eſt, Urachus ſcilicet, per quem perpetuo urina in veſica collecta, copioſior aſcendit, hinc ut quodam in loco exoneretur neceſſum fuit, quem in finem brutis hæcce dicta tunica conceſſa fuit; cujus igitur officium in eo conſiſtit, ut urinam colligat atque uſque ad fœtus excluſionem in ſe contineat, quæ ruptis omnibus tunicis cum reliquis humoribus exiens officium horum juvat viam irrorando applanandoque fœtui jamjam ad exitum parato.

SECT. III.

DE

Hepatis uterini morbis.

§. I.

SIcuti nulla eſt ætas ſive tenuior, ſive provectior, quæ ubi nos accedit, ſua ſecum trahens incommoda, vitæ ſanitatisque periculum haud minetur; ita & nos in germine quaſi adhuc poſiti, priusquam vitæ delicias libare nobis eſt licitum, hoc jam experimur. Non opus eſt, ut omnes inſidiatores vitæ noſtræ hic proferam, ſiquidem omnibus notum eſt, quanta malorum Syndromes nos de die in diem ſequatur. Quapropter ut inſtituto noſtro ſatisfaciamus, tantummodo hic commemorabimus paucos inimi-

inimicos, qui telis ſuis inter parietes maternas, tanquam mœnia firmiſſima nos latitantes, afficiunt, nobisque ſi non mortem, tamen ſummum interdum minantur vitæ diſcrimen. Non autem propterea nobis animus eſt, omnem his explere cathalogum morborum, quibus fœtus affliguntur in utero materno adhuc concluſi, ſiquidem hac ratione omni via a ſcopo, quem tendimus, aberraremus; ſed ſolummodo ea incommoda exponere nobiscum conſtituimus, quæ, dum hepar uterinum aggrediuntur, & in matrem, fœtumque virus ſuum redundare ſinunt; Quales igitur illi ſint morbi, quomodoque illis obviam eundum, ut demonſtremus, noſtri nunc erit inſtituti.

§. II.

Inter incommoda atque morbos, qui ex hepate uterino male adfecto ſuum nanciſcuntur originem, primum locum occupare exiſtimamus, abortum, hinc eundem primo adducimus loco. Unde nomen ſuum hocce fatale mulierum eveniens traxerit, non multum erimus ſolliciti, ſiquidem quisquis facile videbit, compoſitum illud eſſe ex vocula privativa ab & verbo, orior, ut ſic quaſi fœtus ab ortu ſuo deſcendens dicatur. Ita etiam abs re eſſe exiſtimamus, plures adducere autorum diſtinctiones, quas formant inter ejectionem, Aborſum & Abortum, &c. ſiquidem optimo cum jure nomen hocce unicuique immaturæ excluſioni attribui poteſt. De qua vid. Priemeroſ. de morbis mulier. Hoc igitur ſolummodo notandum eſt, fœtum ſeptimeſtrem optime eſſe diſtinguendum ab abortu, ſiquidem, ſi debitum adhibetur regimen, talis fœtus ſæpiſſime conſertur, id quod in abortu haud occurrit. Igitur his præmiſſis, ad definitionem, qua com-

complectimur abortum, propinamus, quam sic concipere haud veremur: Abortus est exclusio fœtus immaturi atque imperfecti legitimo ad fœtum fovendum nondum emenso tempore, a violenta causa uterum spasmodice convellente vel aliter placentæ ab utero secessionem promovente. Sub judice quidem adhuc lis est, an certum aliquod hominibus pariendi tempus datum sit, siquidem toto die observare licet, naturam hocce in actu mirum in modum variare. Tamen hic loquor cum plerisque medicorum, qui legitimum tempus hoc constituunt, quo nono gestationis mense elapso, fœtus excluditur. Alii enim casus, qui obvii sunt, ad minus naturales referendos esse credo, ubi simul reliquæ circumstantiæ & quæ ad fœtum & quæ ad matrem spectant, erunt perpendendæ, an partus talis, naturalis, vel præternaturalis, vel Abortus nomine sit insigniendus, quod ultimum fiet, si fœtus membra organaque nondum satis perfecta apparent, ceteraque signa, quæ suppeditabimus correspondent.

§. III.

Quod causas spectat ex quibus abortus incitatur atque promovetur, illæ reducendæ erunt ad duas classes, externas scilicet atque internas, ad illas referimus immodicas exercitationes corporis, elevationes nimium ponderosorum corporum, saltationes vehementes, nimias extensiones, lapsus &c. quippe quibus omnibus major fit uteri percussio ejusque irritatio, hic etiam adduco omnes injurias externas ab aere vel nimis frigido constringente habitum corporis externum, majoremque ad interiora sicque etiam ad uterum adfluxum concitante; vel nimis calido, rare faciente humores, illosque plus justo commo-

vente; nec non huc pertinent cibi atque potus nimis spirituosi, calidi, aromatici, medicamenta copiosius sæpe ingurgitata, & quæ sunt reliqua. Ad internas vero causas numeramus morbos varios prægressos, ex quibus partes viresque matris debilitatæ redditæ fuerunt, nec non animi pathemata, iram, terrorem, metum, nimium gaudium subito exortum, mœrores atque tristitiam. Spectant huc præternaturales constitutiones partium, imprimis uteri, habitus scilicet ejus vel nimium laxus vel nimium strictus, item ea quæ dum excerni debuissent, nunc autem retenta acriora facta, stimulant. Quippe quæ omnia sua natura certaque ratione faciunt ad causam constituendam proximam avulsionem scilicet hepatis uterini ab uteri necessaria connexione.

§. IV.

Signa quod attinet, illa triplicis sunt generis, alia enim nos docent atque certiores reddunt de abortu prægresso, alia sunt, quæ abortum fieri vel facturum nunciant, alia denique sunt, quæ ejus qualitatem designant. Ista sive Anamnistica, quod spectat, de his non multa sunt differenda, siquidem si non primis ab abortu facto diebus fiat inspectio, nihil fere certi de eo dicere licitum erit, ubi imprimis ex madore partium genitalium earumque tumore aliquid probabiliter hallucinari permissum erit. Multo certiores nos gerere possumus in diagnosticis, quippe quorum signorum plura sunt, quorsum refero cum Hippocrate Aph. 37. 38. 43. &c. decrementum mammarum (si illud subito fiat, sine alia causa prægressa evidente) rubores & phlogoses inopinatas, atque copiosiores, faciem frequenter colorantes,

cum

cum pulſu arteriarum fortiore, febrilibus inſultibus concomitantibus, accedit dolor in regione lumborum verſus uteri orificium tendens. Præter hæc ex ſenſubus obtuſis, graviore viſu audituque aliquid deſumere licebit, imprimis ſi animi deliquia accedunt graviora. Omnia autem ſigna certitudine ſuperat, ſi loturæ carnium ſimiles humores ex vagina fluant,quos excipit ſanguis grumoſus,impetu cum erumpens,in quo fœtus ſin minor ſæpe latitat, vel cum eodem excluditur. Ex hiſce & ſimilibus pro re nata vel gravioribus vel minoribus, pluribus vel paucioribus ſimul concurrentibus,diagnoſin præſentis fœtus abortus, nunc citioris, nunc tardioris occurrentis, majora, minora ſecum trahentis ſymptomata formare licebit, præprimis autem, ſi injuriæ quædam prægreſſæ illatæ fuerint graviores, aut animi pathemata nimis fuere exacerbata ſymptomataque ſupra recenſita ſentiantur.

§. V.

Quemadmodum autem morbus non eandem ſemper vim exercet, quanquam ejusdem ſpeciei exiſtat, ſed pro ratione ſubjecti, cui inhæret, nec non aliarum perplurimarum circumſtantiarum ſimul concurrentium, plus minus periculoſior eſt, ita & hoc in abortu obſervare licet; Sic majore cum difficultate plerumque obſervatur excludi tempore hyberno, quam verno, ubi aer nec nimis humidus nec nimis ſiccus exiſtit; præterea abortus, in primiparis majus portendere ſolet periculum, ſæpiusque in vitæ præcipitat diſcrimen, quam quidem experientia docet in eis, quæ plurimorum fœtuum factæ ſunt matres, ipſo conſentiente Hippocrate, dicente Aph. 34. §. 2. minus periclitari, quorum naturæ & ætati & habitui & anni tem-

pestati morbus cognatus fuerit. Magno etiam sæpe obstaculo esse solet nimia corporis obesitas vel macilentia, dum res facilior ab eis speranda, quæ mediocri gaudent corporis constitutione. Præ omnibus autem maximum portendit periculum abortus, qui ex morbo aliquo prægresso, atque ex mala conformatione originem suam traxerit, præ istis, qui ex violenta subitaque causa fiunt, nisi dicas ex hæmorrhagia ex his causis interdum copiosiore, idem metuendum esse, quod ex languore, debilitationeque partium inducitur. Verum enim est, si hæmorrhagia gravior existit, atque hæc non tempestive suis congruis remediis sistitur, tunc si non mortem semper, tamen gravissimos morbos exinde fore expectandos, prædicimus. Imo & aliquando sterilitatem excepisse graves & difficiliores abortus apud auctores passim legere licet.

§. VI.

Cura hujus affectus molestissimi, morbique satis vehementis, si intendatur, duplicem in finem illa erit dirigenda, a futuro scilicet abortu præservare gestantes, atque præsentem, aptis remediis, si fieri potest retinere, aut ad minimum, si omnia frustra sunt, incommoda ejus avertere. Ad utrumqua autem finem obtinendum consilia ostendunt & fons chirurgicus & pharmaceuticus. Consilia, quæ ex fonte chirurgico promere licet in eo consistunt, ut tempestiva Venæsectione nimiam plethoram aut motum humorum cohibeamus, sicque avulsionem placentæ impediamus; vel in ejus locum scarificationem substituamus, si scilicet talia requiri ex indicantibus colligimus. v. g. in nimia plethora, terrore &c. V. S. habebit locum, scarificatio autem, ubi Cacochymiam sanguinis scorbitico-

fero-

ſeroſam adeſſe ſuſpicamur. Quæ commemorata a medico prudente cum conſilio, ſignis haud contrariantibus ſuadeantur, ſæpius, copioſius pro re nata interanda atque adminiſtranda. Remedia ex fonte Medico pharmacevtico ſumenda, iterum duplicis exiſtunt generis, nunc enim ſolum ſufficiunt diætetica, nunc medicamenta vel interna vel externa, in uſum erunt vocanda, illa, diætetica ſcilicet, maximam partem conſtituunt curæ præſervatoriæ, ut rectum pro conſtitutione corporis victus vitæque regimen præſcribatur, animique pathematum, humores vel exacerbantium vel inhibentium atque corrumpentium, moderatio cum aere ſalubriore injungatur. Vix enim illorum comprobare poſſum modum, qui per omne geſtationis tempus, tantam medicamentorum farraginem geſtantibus, præſervationis cauſa exhibent, quibus vires roborando, præternaturale hocce accidens avertere ſtudent, dum eo ipſo, ſi dicendum quod res eſt, plus incommodi quam commodi adferunt, ſit medicamenta corroborantia, ſit illa ſuadendo, quæ quaſi ſpecifica ab autoribus traduntur. Quicquid enim præter neceſſitatem molimur, id contra naturam factum erit, quod ſemper animadvertendum eſſe in medico, judico. Hinc ſi etiam præſervationis gratia quædam adhibenda ſunt, id erit, ubi videmus ſine eis adhibitis magna pericula fore expectanda e. g. Si alvus geſtantibus non rite fluat & ejus vel adſit nimia obſtructio vel excretorum nimia acrimonia aut ipſa humorum cachexia metum injiciat. Tunc in primo caſu interna adhibenda erunt laxantia, ex Magneſia, Mechoacanha, ſyrup. roſ. ſolut. de ſpina cervina, de coctum tamarindorum & reliqua, addito ſi opus fuerit, ſtimulo, ex fol. ſennæ, rhabarb.

 Diar-

Diarrhœa autem ſi adſit, illa cognita cauſa curetur convenientibus remediis, pulv. pannon. rubr. troch. de terra ſigillat. carabe, additis cum judicio paucis granis theriac. Andromach. vel diaſcord. Fracaſtor. Cachexiæ ſeroſæ obviam eundem eſt terreis, hinc proſunt ocul. canc. præparat., terra ſigillat. C.C. uſt. oſtracodermat. item antimon. diaph. crocus ac limatura martis & reliqua facili negotio a Medico ordinanda ex regno vegetabili, e. g. Dct. ex Hb. Bugloſs Bryon. borrag. rd. liquiritiæ, ſymphit. Si nimia debilitatione atque atonia laborat geſtans utero, tum adhibenda erunt confect. Alkermes incomplet. ſpirit. nitr. dulc. Hæc omnia autem ſpectant ad præſervationem, ubi opus eſt intendendam; Si autem præſenti malo ſuccurre velimus, tunc plurimum confert larga V.S. in brachio revulſionis gratia inſtituenda, quo nimirum nimium ſanguinis ad uterum adfluxum cohibeamus, nec non tuam proderunt roborantia ex Oliban. Maſtich. thure ſuffimigia aut olea confortantia in forma linimenti applicata, nec non juvant ea, quæ infra ubi de hæmorrhagia ſiſtenda verba facturi ſumus, trademus; ſi hiſce omnibus nihil effici poteſt tum obſtetricia manus in auxilium vocanda. Unicum hocce adhuc addo, ut omni tempore mulier utero geſtans a balneis ſibi caveat.

§. VII.

Excipit nunc ordine huncce, quo nimis præmatura fit placentæ abruptio, morbum, alius priori ſua natura plane contrarius, retentio ſcilicet ſecundinarum, quæ fit, ubi poſt excluſum fœtum, placenta cum ſuis annexis illum non ſequitur. Satis atrox præſens eſt affectus, duplici autem ratione conſiderandus venit, una, dum parie-

tibus

tibus uteri internis nimis firmiter adnatum existit, altera, ubi ab eis solutum, vitio foraminis externi egressum non invenit, hepar uterinum. Primum cognoscimus, ubi lenem per funiculum umbilicalem respicit tensionem, imo tussiendo magis recedit, funiculus, quam ut secerni patiatur placenta; Alterum autem oculari inspectione, tactuque patet, quando post difficilem partum orificium inflammatione correptum, nimis coarctatum existit. Symptomata secum ducit satis periculosa nisi cito huic malo obviam eatur congruis consiliis, præter enim hæmorrhagiam, quæ sæpius comitatur, non solum, si longius per temporis spatium lateat, putredinis, cachexiæ, febriumque malignarum, sed etiam mortis ex his appropinquantis, metus est. Imprimis autem hæcce hepatis uterini retentio periculosa est, ubi ex parte ab utero est avulsum, reliqua autem adhuc firmiter adhæret portio, atque ob constrictum orificium uteri deglubatio modesta fieri non potest; in tali enim casu mors jam foras pulsat, hæmorrhagia continua acceleranda.

§. VIII.

Ruyschius in tractatione de novo musculo uteri suadet, retentionem talem hepatis uterini, si non levi adhibita opera sequatur, naturæ esse relinquendam. Sperat enim ille ex officio musculo suo adsignato ejus, placentæ scilicet, solutionem certo quodam dato tempore fore subsecuturam, nec omittit idem pro roboranda sua sententia varia adducere exempla. Sed quamvis nos non penitus de usu huic musculo adsignato dubitare audamus, tamen ei vix tantum confidendum esse, credimus, ut omnem operam huic soli relinquamus, siquidem plura in contrarium

a quo-

a quovis facili cum negotio adduci poterunt; Hinc censemus in tali casu consilio manuali atque medico succurrendum esse naturæ; primum maxima ex parte locum habet, ubi placenta utero affixa firmiter hæret, in quo casu res festinanter erit peragenda manu obstetricante, quamdiu aditus illi patet ad uterum; Attollendum autem tunc erit paululum abdomen, tussis imperanda laboranti, manus, ducente funiculo, inferenda in cavum uteri, denique digitorum motu, si fieri potest, hepar uterinum deglubandum, quæ res juvatur medicamentis imprimis externis, hunc in finem applicentur abdomini, regionique lumbari panni calefacti, aut epithemata ex aqua artemisiæ matricar. meliss. Vino, Spirit. rosmar. major. item cerevisiæ pinguiores, oleum olivor. anis. caryoph. quæ omnia calida, quam fieri potest, adhibeantur, hæc autem si minus proderunt, etiam accedendum erit ad interna & ea medicamenta, quæ molliendo simulque stimulando uteri hepar expellunt. Quem in finem accipiantur Dct. Malv. parietar. hyssop. sem. Cannab. lin. fœn. græc. fl. lilior. convall. Borrax, Myrrh. addantur etiam uterina ex castoreo, succino & reliqua; a quibus autem omnibus abstinendum, si grauior adsit hæmorrhagia. Nimia autem si constrictio uteri orificii externi in causa est, tum usu comprobantur insessus super fotus ex herbis emollientibus atque uterinis factos, item inunctiones cum ejusdem naturæ oleis, v. g. Chamom. meliss. lini, Althææ, Verbasc. ac similium. Quibus autem omnibus nihil efficientibus, tum desperata plane res erit, de suppurantibus enim passim ab autoribus commendatis sibi caveat medicus, quippe quæ plura secum ducunt non minus periculosa concomitantia symptomata.

Omnis

Omnis autem animus eo intendatur, ut uterus a putredine balſamicis conſervetur, ſuſpectusque hoſtis cura atque tempore ſæpius jamjam laudatis uterinis, aliisque, quæ conducere videntur, medicamentis, ſuperetur.

§. IX.

Huc etiam referendum eſſe exiſtimamus illum affectum, ubi placentæ vel pars vel omnis remanet, ejus tranſitus in molam obſervatur; talis autem hepatis uterini mutatio plerumque contingit, ſi ex abortu a cauſa violenta vel etiam alia portio major vel minor, uti dixi, relinquitur, quæ collapſo iterum conſtrictoque utero, ſic in varias formas redigitur, ut facile a credulis mulierculis nomine monſtri hoc illudque animal repræſentantis, ſalutetur, uti hæc omnia optime annotavit citatus Ruyſchius in obſerv. ſuis anatomico-chir. qui varia hujus rei tradit exempla. Accreſcunt autem ſæpenumero hæ molæ ob perpetuum humorem adfectum nutritium talem in modum, ut fœtum latitare in utero miſeræ mulieres ſibi interdum perſuadeant, usque dum natura inimicum ſuum ſuperans caſtra illum relinquere cogit. In principio plura hicce morbus cum retentione hepatis habet commune, hinc etiam eadem ratione illi erit obviam eundem ipſeque ſupprimendus, ſi cognoſcitur, antequam increſcat; ſed ſi increvit ſatis moleſtum conſtituit morbum, ſiquidem mola tam facile non eliminatur ex utero ac quidem fœtus, dum hunc ipſa vita, qua gaudet, juvat, qua autem illa deſtituitur. Quapropter ſi maſſa talis ex ſignis quamvis plerisque communibus cum iſtis fœtus, præ omnibus autem ex deficiente per omne geſtationis tempus motu, ex ſenſu gravativo, ponderoſoque in tota uteri regione obvio, ex lacte deficiente in mammis, cognoſcitur, non neglecta manu obſtetricis; tum ſi uterus

 ſponte

ſponte ſe onere ſuo non liberat, ea adhibenda ſunt, quæ ſupra commendavi, fotus ſcilicet uterini, emmenagoga, dicta fœtum mortuum pellentia & reliqua.

§. X.

Fieri autem & interdum ſolet, ut hepar uterinum, ſic in utero hærens, imprimis autem ſi relictum ſit, in veſiculas degeneret pro re nata minores, majores, pauciores copioſiores, humore quodam limpido repletas, quas autores hydatidum nomine ſalutant, quæ nihil aliud ſunt, quam infarctus a ſero collecto in ipſis vaſorum ſanguiferorum extremitatibus, non autem in glaudulis, quæ a quibusdam, imo plurimis hic obvia creduntur; ſiquidem omne, quod glanduloſum eſt, in hepate uterino exulare ſupra demonſtravi. Præſens affectus ſi ingruit præſente adhuc fœtu in utero materno, fœtus quidem de vita ſua periclitatur, imprimis quo major pars affecta eſt, ſed ſpes hoc in caſu adhuc affulget, ut etiam male ſic conſtitutum hepar in partu ſequatur atque fœtum matremque ab ulteriore noxa liberet. Si autem demum poſt partum & ex relicta placenta ingraveſcit morbus, tunc ob diuturnam inhæſionem, maleque affectum commercium humorum, febres lentæ, cachexia & longe plura ſunt metuenda, quapropter hic & eadem medicamenta proponimus, quæ in retentione ſecundinarum commendavi, interponantur autem ſæpius purgantia, hydragoga, diuretica, abſorbentia, quæ ultima præ omnibus valent, ubi fœtus adhuc latet. Sed cuncta commendata medicamenta eo majore cum difficultate ſunt adhibenda, quo difficilior ipſe morbus cognoſcitur; quamdiu enim hepar uterinum inter ſuos parietes latitat, tamdiu etiam hallucinari, ſignis apparentibus cacochymiæ ſeroſæ, nobis tantum

tum

tum licitum erit de præſentia hydatidum, niſi aditus pateat excluſo fœtu, manui, per quam certiores redditi, ea, quæ commendavi majore cum fiducia applicare poſſumus.

§. XI.

Inter morbos, quibus placenta ſubjecta eſt, non negligendi illi erunt, qui ab ejus malo atque perverſo ſitu originem trahunt. Inter hos in eo tantum hic perſiſto, quo hepar uterinum, uteri ipſius orificium externum obſidet. Hoc ſi evenit, res plerumque conclamata eſt, ſalusque & fœtus & matris ſummo verſantur in diſcrimine, fieri enim tunc ſolet, ut dilatato orificio, continuatis atque reiteratis doloribus, illud mole fœtus venientis disrumpatur, enormemque hæmorrhagiam proferat, quæ quo copioſior atque gravior illa exiſtit, atque quo plura metuenda incommoda, ex ſubitanea, per adſtringentia & interna & externa, adſtrictione, ſunt expectanda, eo deterior exiſtit. Tali autem in periculo ea ſunt tentanda, quæ quamvis ancipitis ſunt effectus melius tamen eſt tentaſſe, quam neglexiſſe. Hinc omnis obſtetricis cura eo dirigenda erit, ut feſtinanter rem ſuam perficiat. Præmiſſa igitur larga V. Sne revulſionis gratia in brachio inſtituenda, reficiantur vires per juſcula blandiora, item emulſiones e nucleis perſicor. amygdal. ſem. papav. adjunct. ſpec. de Hyacinth. conf. Alkermes &c. mitiora præter hæc adhibeantur temperantia ſanguinemque ſiſtentia medicamenta interna Nitrum, Spir. Nitri dulc. atque ex Nitro facta; Spir. Sal. comm., Sulph. quibus ſanguinis impetus ſedatur, ab adſtringentibus enim omnibus abſtinendum. Sic igitur ubi convenit, ut eruptio ſanguinis paululum remittat, obſtetrix inuncta oleo amygdalar. vel alio conveniente manu vaginam ingrediatur, eaque qua poteſt celeritate aut he-

par

par uterinum obſtans avellat, aut disrumpat, fœtumque pedibus correptum demum extrahat. Fieri autem hæc omnia debent aere temperatiore exiſtente, nec nimis calido nec nimis frigido. Ita aliquando contingere ſolet ut fœtus materque ipſa conſerventur, quæ ultima, laboribus peractis conveniente regimine ac analepticis viresque reficientibus medicamentis ac tonicis reſtituenda erit in priſtinam ſanitatem.

§. XII.

Eſſent quidem adhuc varii morbi e. g. ulcera, ſcirrhi &c. quibus hepar uterinum ſubjectum eſt affectibus, ſed dum illos cum reliquis partibus fere habet communes, his ſuperſedemus. Nec non hic ea adhuc adducere poſſemus, quæ interdum vario modo circa umbilicalem funiculum, & tunicas occurrunt, quia autem hæc tam rariora ſunt, quam maximam ſuam partem ſpectant ad rem obſtetritiam, hinc benevolum lectorem ad hujus rei ſcriptores, ablegamus. Nos autem ſic finem his noſtris imponimus laboribus, Moderatori omnium in univerſo rerum, pia mente ſupplices perſolvimus grates, quod corpori, animoque non obſtantibus variis adverſis, vires ineffabili ſua benignitate conceſſerit, extremam laboribus noſtris imponere manum; Unicum noſtrum votum eſt: ut porro inexhauſta ſua clementia conamina noſtra ulteriora ſecundare velit. Tu autem L. B. ſi fortaſſis quædam hocce noſtro in ſcripto inveneris, quæ palato tuo minus arrident, ſcias, omne noſtrum fuiſſe ſtudium tibi in tantum ſatisfaciendi, quantum ingenium noſtrum permiſit; ſi autem nonnulla ſunt, quæ aſſenſu tuo non carent, tua meis junge vota, ut illa proximi in uſum ſummum numen dirigere velit.

